

ЗОРАН Р. ЈОВАНОВИЋ

Зоран Р. Јовановић, преводац, педагог и публициста, рођен је 1942. године у централној Србији (Клока/Топола). Четворогодишњу основну школу похађао је у свом родном месту, а гимназију у Наталинцима и Смедеревској Паланци (1953–1961). Матурирао је 1961. године са радом на немачком језику (Jugoslawien als Touristenland) и уписао се на студије германистике Филолошког факултета у Београду, где је дипломирао почетком 1966. године. Од 1966 до 1980. радио је као преводац и новинар у новинској агенцији АДН из Берлина, а од 1981. до 2007.

године деловао је као самостални радник у области културе и преводацштва у статусу уметника, који је остварио преко своје матичне куће, Удружења научних и стручних преводаца Србије, и бавио се писменим и усменим превођењем са немачког и на немачки језик. У том периоду био је званични државни преводац Републике Србије за све послове писмог и усменог превођења, али је, поред тога, пратио бројне државне, партијске, синдикалне, привредне и друге делегације у земљи и иностранству (укупно преко сто). Као референт или модератор, учествовао на бројним стручним скуповима о превођењу у земљи и иностранству у организацији Удружења научних и стручних преводаца Србије, као и на три конгреса ФИТ-а (Беч 1984, Мастрихт 1987 и Београд 1990). У домаћој периодици објавио је преко 150 научних и стручних чланака из германистике и србистике, контрастивне лингвистике, традуктологије и лексикографије.

Његов преводачки опус веома је обиман и разнолик и обухвата преко 20 разних публикација и на стотине већих чланака и других дела из белетристике и хуманистике (књиге, радио-драме, уметничке монографије, каталоге итд.), али и стручну литературу (политика, привреда, право, социологија, педагогија, психологија, историја, заштита животне средине, спорт, култура, уметност). Занимљива је чињеница да је колега Јовановић претежно „извозно оријентисан“: преводио је домаће ауторе на немачки језик и тиме знатно допринео афирмацији српског стваралаштва на немачком језичком подручју. Реч је о десетак књига и неколико стотина научних и стручних чланака за домаће часописе на страним језицима.

Као педагог и предавач, Зоран Р. Јовановић је преко 30 година (1977–2017) предавао предмет „Друштвено-политичка терминологија“ (тј. „Политички системи“) у Преводилачкој школи Удружења научних и стручних преводилаца Србије (једногодишњи семинар постдипломске специјализације за свршене филологе) и тако учествовао у оспособљавању више од 30 генерација преводилаца (укупно преко 500 германиста). Аутор је неколико скрипата за овај предмет, а 2007. године објавио је обиман специјализовани уџбеник немачког језика за највиши ниво језичко-преводилачке компетенције Ц1-Ц2 *Deutsch special 1*. Аутор је монографије о Удружењу научних и стручних преводилаца Србије *40 година УНСПС 1960–2000*.

Новинарством се, са извесним прекидима, бавио скоро шест деценија (1966–2022). Још као студент, 1966. године, почео је да уређује билтен *Германист*, затим је провео петнаестак година као агенцијски новинар и преводилац (Агенција АДН Берлин – Биро Београд), а новинарско-публицистичку каријеру је окончао као уредник стручног часописа *Преводилац*, за који је разрадио комплетну издавачку и графичку концепцију, био његов главни и одговорни уредник пуних 40 година (1982–2022). Члан је Савеза новинара Југославије од 1985. године. Дакле, колега Јовановић је паралелно градио три успешне каријере: као професионални тумач и преводилац, као новинар и публициста и као предавач.

Зоран Р. Јовановић је члан Удружења научних и стручних преводилаца Србије од 1975. године, где је заузимао важне управне и стручне функције: предавач у Школском центру Удружења, шеф његовог немачког одсека, главни и одговорни уредник часописа *Преводилац*. Био је и председник Савеза удружења научно-стручних преводилаца Југославије (1988–1990) и у том својству је председавао XII конгресу ФИТ-а у Београду. Добитник је више награда и признања: Плакета Удружења (1985) и две награде за посебно преводилачко остварење (1985. и 2000). Такође је добитник Награде за животно дело Удружења (2010). Колега Јовановић је веома цењен члан Удружења и убраја се међу водеће преводиоце Србије и бивше Југославије

Зоран Р. Јовановић је активан и у сродним културним организацијама. Као члан-оснивач Друштва за српско-немачку сарадњу (1991) и његов дугогодишњи потпредседник, иницирао је издавање тротомне антологије (*Срби о Немцима, Срби о знамениитим Немцима, Срби и Немци* аутора Милорада Софронијевића), чиме је у српској књижевности обновљен жанр познат као *имаџолоџија*. Био је и неколико година потпредседник Гетеовог друштва у Београду. Члан је Удружења за неговање Његошеог дела и Уређивачког одбора Његошеве задужбине и има несумњиве заслуге за објављивање Његошевих дела у дивот издањима на више страних језика, чиме се валоризује улога овог великог песника и корифеја српске књижевности.

Иако је од средине 2007. године формално у пензији, он је и даље остао веран свом позиву, о чему понајвише сведочи његово ангажовање у часопису *Преводилац*, у својству аутора и главног и одговорног уредника, које је потрајало све до средине 2022. године, када се, после четрдесетогодишњег рада,

опростио од уредничких послова. У међувремену је привео крају рад на једном врло обимном четворојезичком терминолошком речнику и започео рад на једном општем нормативном приручнику за преводиоце. Такође намерава да објави једну збирку обимнијих есеја различите тематике који су излазили у српској периодици.

На основу изложених чињеница о животу и делу колеге Јовановића може се, без икаквог претеривања, закључити да он припада невеликом кругу посленика у области преводилаштва који својим животом и радом чине част овој професији. Упркос значајним заслугама за народ и државу, он је, као и неке његове колеге, остао без заслужених друштвених признања. „C' est la vie!“, рекли би Французи, а Гете каже: „Undank ist des Menschen Lohn!“

Преводи на српски језик:

1. Peter Weiss, *Vietnamesische Gespräche (Вијетнамски разговори)*, радио-драма, извођена на Радио Београду 1968, а 12. априла 1969. године у Зеничком народном позоришту.
2. Peter Albrechtsen, *Feiertagsausflug (Празнични излети)*, радио-драма емитована премијерно 1970. године на Првом програму Радио Београда.
3. Karl Wittlinger, *Hörspiel für zwei Wassertropfen (Радио-игра за две капи воде)*, емитована премијерно 1970. год. на Првом програму Радио Београда.
4. Група аутора, *Минхенска школа 1850–1990* (каталог), Београд, Народни музеј, 1988.
5. Карл Брикс, *Правци развоја немачке уметности 1880–1933* (каталог), Београд, Народни музеј, 1989.
6. Helmut Hark, *Leksikon osnovnih jungovskih pojmova*, Београд, Dereta, 1998.
7. Jolanda Jakobi, *Psihologija Karla Gustava Junga, uvod u celokupno delo*, Београд, Dereta, 2000.
8. Vilijam Makgir (prir.), *Prepiska između Junga i Frojda*, Београд, Dereta, 2001.
9. Šulce Hagen. *Pregled nemačke istorije: sa grafikonima, mapama i hronologijom*, Београд, Narodna knjiga-Alfa, Filozofski fakultet, 2001.
10. Catrin Bala Heike, „*Sećanje za budućnost*“: seminar o metodama obrade istorije, Bonn, Institut za međunarodnu saradnju Nemačkog udruženja za obrazovanje odraslih – IIZ/DVV, 2003 (sa M. Vukčevićem).

Преводи на немачки језик:

1. Edvard Kardelj, *Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja (Die Wege der Demokratie in der sozialistischen Gesellschaft)*, Köln, Europäische Verlagsanstalt, 1979.
2. Група аутора (Autorenkollektiv), *Pojmovnik samoupravljanja (Die sozialistische Selbstverwaltung in Jugoslawien – Grundbegriffe)*, Београд, Aktuelna pitanja socijalizma, 1980.
3. Edvard Kardelj, *Samoupravljanje i politički sistem (Die Selbstverwaltung und das politische System)*, Belgrad, Aktuelna pitanja socijalizma, 1981.
4. Група аутора (Autorenkollektiv), *Trideset pet godina JUGOMETALA (35 Jahre JUGOMETAL)*, Београд, Turistička štampa, 1981.
5. Група аутора (Autorenkollektiv), *Avionom u svet (Mit dem Flugzeug in die Welt)*, Београд, JAT, 1982.

6. Grupa autora (Autorenkollektiv), *Mineralne vode Jugoslavije (Mineralwässer Jugoslawiens)*, Arandelovac, Napredak, 1982.
7. Grupa autora (Autorenkollektiv), *Oprema za sport i rekreaciju (Ausrüstungen für Sport und Freizeit)*, Beograd, Exportpress, 1983.
8. Ivan Korać, *Novi propisi o bescarinskim zonama u Jugoslaviji (Neue Vorschriften über zollfreie Zonen in Jugoslawien)*, Beograd, Exportpress, 1986.
9. Grupa autora (Autorenkollektiv), *Jugohemija 1952–1987*, Beograd, Jugohemija, 1987.
10. Grupa autora (Autorenkollektiv), *Priručnik o Jugoslaviji (Jugoslawien Handbuch)*, Beograd, Exportpress, 1987.
11. Miodrag B. Protić, Radmila Matić-Panić, Sava Šumanović, München, Museum für Moderne Kunst Belgrad und Lipp GmbH München, 1988 (sa Brigitte Simić).
12. Grupa autora (Autorenkollektiv), *Kulturni spomenici u srpskom Podunavlju (Kulturdenkmäler im serbischen Donauebiet)*, za sajt Ministarstva kulture Srbije, 2002.

Избор из ауторских чланака:

1. „Kultura u kandžama šunda“, *Prevodilac* 12, br. 1/4 (1993): 5–11.
2. „Prevodilaštvo – teorija, didaktika, praksa“, *Glossa* (1998): 45–62.
3. „Dva milenijuma hrišćanske civilizacije“, *Prevodilac* 20, br. 1/4 (2001): 5–25.
4. „Ep o Gilgamešu, kamen-temeljac prevodne književnosti“, *Prevodilac* 22, sv. 50 br. 1–2 (2003): 36–56.
5. „Biblija – apsolutni bestseler svetske književnosti“, *Prevodilac* 22, sv. 51, br. 3/4 (2003): 23–59.
6. „Књига и њена судбина у простору и времену“, *Prevodilac* 25, sv. 55, бр. 1–2/2006: 7–20.
7. „Nemački kao jezik struke i njegova komunikativna funkcija“, *Prevodilac* 26, sv. 58, br. 3/4 (2007): 11–31.
8. „Srbija i Evrosong 2008“, *Prevodilac* 27, sv. 59, br. 1/2 (2008): 7–20.
9. „Dva veka Beogradskog univerziteta“, *Prevodilac* 27, sv. 60, br. 3/4 (2008): 7–14.
10. „О проблему загађивања српског културно-информативног простора“, *Prevodilac* 28, sv. 60, br. 1–2 (2009): 7–20.
11. „Културни брендови Србије“, *Prevodilac* 30, sv. 65, br. 1–2 (2011): 7–20.
12. „Јубилеји нобеловца Иве Андрића“, *Prevodilac* 30, sv. 66, бр. 3–4 (2011): 7–18.
13. „Lingua franca у простору и времену“, *Prevodilac* 30, sv. 66, бр. 3–4 (2011): 19–34.
14. „Kvalitet prevoda u svetlu standarda o prevođenju DIN EN 15038“, *Prevodilac* 31, sv. 68, br. 3/4 (2012): 57–65.
15. „Вук Караџић између критике и пенегирике“, *Prevodilac* 33, sv. 72, br. 3–4 (2014): 7–33.
16. „Савремена критика превода“, *Prevodilac* 34, sv. 74, br. 3–4 (2015): 40–49.
17. „Превођење као стваралчки чин“, *Prevodilac* 35, sv. 75, br. 1–2 (2016): 7–20.
18. „Psovka i njeni lingvistički i ekstralingvistički aspekti“, *Prevodilac* 37, sv. 80, br. 3/4 (2018): 29–42.
19. „Kreativnost i prevođenje“, *Prevodilac* 37, sv. 80, br. 3/4 (2018): 43–53.
20. „Доситеј Обрадовић – народни просветитељ и Европејац“, *Prevodilac* 38, sv. 82, br. 3–4 (2019): 7–14.
21. „Језик између науке и политике“, *Преводилац* 41, св. 87, бр. 1–2 (2022): 7–14.
22. „Дипломатска терминологија: српски-енглески-француски-немачки“, *Преводилац* 41, св. 87, бр. 1–2 (2022): 90–107.